

Yttrande över remiss av promemorian Omställningsstudiestöd – för flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden Ds 2021:18

Sveriges Arkitekter är fack- och branschorganisationen för alla Sveriges arkitekter, inredningsarkitekter, landskapsarkitekter och planeringsarkitekter. Förbundet har över 13.700 medlemmar och ansluter cirka 88 procent av alla yrkesverksamma arkitekter i Sverige.

Sveriges Arkitekter yttrar sig härmed över promemorian Omställningsstudiestöd – för flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden Ds 2021:18, (nedan "promemorian").

Under hot från regeringen och samarbetspartierna att genomföra de försämringar av arbetsrätten som föreslogs av deras tillsatta utredning En moderniserad arbetsrätt SOU 2020:30, träffade parterna en egen överenskommelse. En förutsättning för denna överenskommelse är att ett nytt offentligt omställningsstudiestöd införs parallellt med det nuvarande studiestödssystemet. I promemorian föreslås ett sådant nytt offentligt finansierat omställningsstudiestöd.

Sveriges Arkitekter är generellt sett mycket positiva till utökade möjligheter till omställningsstudier, kompetensutveckling och livslångt lärande. Det är dock viktigt att sådana reformer inte sker på bekostnad av grundutbildningar tidigare i livet och får undanträngningseffekter för unga.

Promemorian ger inte någon ledning till hur stödets kriterium "utbildningen kan antas stärka den studerandes framtida ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov" ska bedömas, utan det lämnas till praxis och tillämpning. Det kommer att ställa mycket höga krav på omställningsorganisationerna som ska yttra sig om hur den sökta utbildningen uppfyller detta kriterium. En sådan bedömning kräver både djupgående och övergripande kunskaper om behoven på arbetsmarknadens alla delar.

Då det föreslagna omställningsstudiestödet inte är tänkt att bli rättighetsbaserat kommer det endast lämnas i mån av tillräckliga medel. Det är en utmaning att det är två kompetenspåfyllningsdelar som ska lösas genom samma pott – dels avser omställningsstudiestödet stärka vissa arbetstagares ställning dels inom det aktuella arbetsområdet och dels tillföra andra arbetstagares ny kompetens för nya arbetsområden. Sammantaget medför detta svårigheter att styra resurserna till de arbetsmarknadsområden och individer där det får störst nytta. Stödet blir därmed inte heller förutsägbart.

Det faktum att omställningsstudiestödet inte är rättighetsbaserat utan budgetreglerat är oroande då reformen lätt kan begränsas vid varje budgetbeslut. Förslaget innehåller visserligen resonemang om budgetering framöver men dessa är till intet förpliktigande. Promemorian anger att "lagstiftningen bör hållas på en relativt övergripande nivå och de detaljerade bestämmelserna bör i stor utsträckning finnas på förordningsnivå. En sådan lösning ger en flexibilitet att löpande följa upp och justera stödet i förhållande till föränderliga utbildnings- och arbetsmarknadsbehov." (sid 101). Denna lösning medför också att omställningsstudiestödet kan justeras av andra skäl också, exempelvis för att finansiera andra reformer.

Arkitekterna arbetar i en bransch där den privata marknaden är föremål för återkommande konjunktursvängningar. Perioder av högt tryck på fastighetsmarknaden med stor efterfrågan på arkitekttjänster varvas med nedgångar. Det skulle vara positivt om arkitekter kunde ta del av det föreslagna omställningsstudiestödet för att stärka sina möjligheter till arbete under konjunkturedgångar och till annan omställning. Det är dock inte möjligt för oss som fackförbund att bedöma vilka konsekvenser reformen kommer att få för våra yrkesgrupper. För det första då promemorian, som ovan nämnt, inte ger närmare ledning om framtida tillämpning av huvudkriteriet. För det andra då stödet inte heller kommer att fördelas till den med störst behov först, utan i ansökningsordning tills medlen tar slut. Det är därmed inte möjligt att i förväg bedöma vilka utbildningsbehov som kommer att uppfylla kriteriet.

Vi delar promemorians påpekande att reformens utformning inte får leda till en minskning av arbetsgivares benägenhet att finansiera arbetstagarnas kompetensutveckling. Det är därmed viktigt att gränsdragningen mot de utbildningar som arbetsgivaren enligt förslaget ska tillhandahålla tydliggörs.

Sammantaget är Sveriges Arkitekter positiva till satsningar som möjliggör kompetensutveckling för att stärka arbetstagares ställning på arbetsmarknaden, men vi ser samtidigt att den föreslagna utformningen av regelverket och finansieringen av densamma kan leda till tillämpningssvårigheter, målkonflikter och svårigheter att åstadkomma mesta möjliga individ- och samhällsnytta.

Tobias Olsson
Förbundsdirektör

Margareta Wilhelmsson
Samhällspolitisk chef